

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-44>

УДК 005.963-057.34

Сидоренко А.І.

Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв»

Мусаєлян А.В.

Київський університет культури

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Анотація. Статтю присвячено дослідженню напрямів та змісту підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Основними методами дослідження обрані аналіз, синтез, узагальнення. Вивчено досвід діяльності Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. Виявлені основні завдання центру та форми навчання. Проаналізовано зміст освітніх форм: тематичних постійно-діючих семінарів; тематичних короткострокових семінарів, зокрема тренінгів; професійних програм підвищення кваліфікації для окремих груп слухачів. Визначені характерні риси діяльності центра за 2018 рік.

Ключові слова: державні службовці, перепідготовка кадрів, підвищення кваліфікації, форми підвищення кваліфікації, центр підвищення кваліфікації.

Sydorenko Alla

Mykolaiv branch of Kyiv National University of Culture and Arts

Musaelyan Alla

Kyiv University of Culture

DIRECTIONS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PUBLIC SERVANTS (THE CASE OF MYKOLAIV REGION)

Summary. The purpose of the article is to investigate the state of the system of retraining and advanced training of civil servants (for example, Nikolaev region). The main methods of research are selected analysis, synthesis, generalization. The analysis of scientific works, plans and reports of the Mykolaiv regional center for retraining and raising the level of skills of employees of state and local government bodies, state enterprises, institutions and organizations is carried out. The results of generalization are used to formulate general conclusions. As a result of the research, the main tasks of the Center were identified: educational activities; provision of postgraduate education services to civil servants; providing scientific, methodological, informational and consulting assistance to state authorities and local self-government bodies. The content of educational forms of education is analyzed: thematic permanent workshops; thematic short-term seminars, in particular trainings; professional training programs for individual groups of listeners. The characteristic features of the Center for the development of professional skills in 2018 are determined, including the tendency to increase the number of persons undergoing advanced training on such types of training as professional programs, thematic permanent workshops; increase in the number of people from the deputies of city councils. Summarizing the results of the study of the synthesis of educational activities in the system of training civil servants, we can state that the regional centers change the vectors of activities in accordance with the current needs of the industry, improving the content and forms of education. Perspective issues of further research are the formation of professional competencies of civil servants and local self-government officials in the system of raising their qualifications; introduction of innovative forms that would meet European standards of integration.

Keywords: civil servants, retraining, qualification improvement, forms of professional development, center of professional development.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації держслужбовців зумовлена необхідністю подолання суперечностей між сучасною освітньою парадигмою професійної підготовки менеджерів у галузі державного управління та потребою суспільства у високопрофесійних фахівцях державної служби, які б відповідали вимогам суспільства до фахової компетентності управлінців; неготовністю освітніх установ, що займаються перепідготовкою та підвищенням кваліфікації до змін, що, в кінцевому результаті

буде сприяти розвитку державного службовця. Тому постає потреба реформування професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців у контексті лідерства, вивчення стану і переосмислення цілей означеної діяльності задля розвитку суспільної місії державних службовців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців досліджували: О. Воронько, Н. Гончарук, С. Зелінський, О. Оболенський, В. Олуйко, Л. Сікорак, В. Толкованов, Г. Улунова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність і важливість означеної проблеми обґрунтовується значущістю окремих компонентів у контексті підготовки державних службовців: методично підготовлений та практично реалізований освітній процес та нові, орієнтовані на вимоги сучасності форми підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. Недостатньо дослідженими є підходи до удосконалення системи перепідготовки, а особливо, підвищення кваліфікації державних службовців на регіональному рівні. Отже, для дослідження обрана Миколаївська область.

Мета статті. Головною метою статті є дослідити стан системи підвищення кваліфікації державних службовців (на прикладі Миколаївської області).

Методами дослідження обрані аналіз, синтез, узагальнення інформації.

Виклад основного матеріалу. Підвищення кваліфікації державного службовця виступає складовою системи його навчання, основними елементами якого є підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації.

Підвищення кваліфікації державного службовця – це навчання, що спрямоване на підвищення рівня загальної управлінської культури та спеціалізується в межах певної категорії посад і спеціалізацій на окремих функціях, завданнях, повноваженнях, що визначаються актуальними потребами сьогодення [4]. Отже, підвищення кваліфікації розглядається як навчання з метою відновлення умінь і знань, необхідних для ефективного рішення задач професійної діяльності на державній службі.

В сучасних умовах реформування суспільства та побудови ефективної системи державної влади важливим завданням виступає організація діяльності державних службовців, адже від їх знань, вмінь і навичок, постійного самовдосконалення і самоосвіти, володіння сучасними технологіями, дотримання правових засад тощо, будуть залежати результати функціонування системи влади в Україні.

Питання підвищення кваліфікації працюючих фахівців органів державної влади та місцевого самоврядування є дуже актуальним для формування реального та перспективного резерву кадрів для заміщення посад, для нових структур державного апарату та в цілому для ефективності управлінського процесу.

В Україні актуальність професійної підготовки, перепідготовки та підвищенню кваліфікації державних службовців засвідчено у низці регламентуючих документів: Стратегії державної кадрової політики на 2011-2020 рр.; Концепції державної цільової програми реформування системи підготовки кадрів для державної служби, підвищення кваліфікації державних службовців та формування кадрового резерву; Концепції формування та розвитку вищого корпусу державної служби; Проекту розпорядження «Про схвалення Стратегії підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської інтеграції до 2021 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації» (2016 р.) та ін. Так, По-

становою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 року № 564 «Про затвердження Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування» визнано за необхідне проходження підвищення кваліфікації державним службовцем та посадовою особою місцевого самоврядування за наступними видами: навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації; тематичні постійно діючі семінари; спеціалізовані короткострокові навчальні курси; тематичні короткострокові семінари, зокрема тренінги; стажування в органах, на які поширюється дія Законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», а також за кордоном; самостійне навчання (самоосвіта); щорічний Всеукраїнський конкурс «Кращий державний службовець» (для державних службовців) [6].

Відповідно до Стратегії підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської інтеграції до 2021 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації (далі – Стратегія) [7], визначені основні напрями реалізації, очікувані результати заходів, спрямованих на реалізацію процесу як підготовки, так і підвищення кваліфікації державних службовців. Відзначимо, що напрями реалізації Стратегії упорядковані щодо змісту, цільової аудиторії, викладацького складу та координації роботи. Індикаторами досягнення результатів стануть частота оновлення змісту навчання, ступінь застосування отриманих компетенцій, кількість підписаних угод про співпрацю з міжнародними партнерами у сфері європейської інтеграції. Серед принципів Стратегії слід відзначити інноваційність, що забезпечить впровадження в систему підвищення кваліфікації державних службовців новітніх практик, автоматизованих систем обробки інформації, пошукових систем, сучасних моделей управління тощо.

В Україні створена низка вищих навчальних закладів та центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців: Національна академія державного управління при Президентові України та її регіональні інститути; інші вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»; центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій; заклади післядипломної освіти. У 2017 році був створений Всеукраїнський центр підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування [5].

Розглянемо завдання і форми роботи з підвищення кваліфікації державних службовців на прикладі Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. Основними завданнями центру є: провадження освітньої діяльності, яка включає навчальну, виховну, наукову, культурну, консультативну, методичну діяльність; надання послуг з післядиплом-

ної освіти державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування і працівникам підприємств, установ, організацій, що виключає перепідготовку, спеціалізацію, підвищення кваліфікації, стажування відповідно до законодавства; надання науково-методичної, інформаційної і консультаційної допомоги органам державної влади та органам місцевого самоврядування [3].

Відповідно до основних завдань Миколаївський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій визначає зміст освіти з урахуванням потреб замовників відповідно до державних стандартів в освітній галузі «Державне управління»; визначає форми та засоби проведення навчального процесу, а також розробляє та погоджує з облдержадміністрацією і Національною держслужбою України щорічні плани-графіки підвищення кваліфікації, що представлені на сайті у розділі «Плани. Звіти».

Аналіз планів-звітів дає можливість відзначити, що Центром активно використовуються тематичні короткотермінові семінари, що були проведені за такими темами: «Структура та завдання служби управління персоналом. Шляхи забезпечення їх виконання»; «Актуальні питання реалізації Закону України «Про державну службу»; «Пенсійне забезпечення в Україні»; «Законодавство у сфері запобігання та протидії проявам корупції. Конфлікт інтересів під час проходження державної служби»; «Впровадження нового законодавства України про державну службу»; «Грантрайтинг: основні правила, заходи, техніка та практичні приклади. Підготовка проєктів регіонального розвитку, що пропонуються для участі у конкурсному відборі за рахунок ДФРР» (тренінг); «Управління персоналом на державній службі: суть, функції, методи, практика»; «Ділове українське мовлення та організація діловодства в державних установах»; «Адміністративні послуги та порядок їх надання в органах місцевого самоврядування» та ін. Певна частка тематичних короткотермінових семінарів проведена на базі районних органів місцевого самоврядування.

Активною формою виступають тематичні постійно-діючі семінари, які проводяться як на базі Центру, так і на базі районних райдержадміністрацій (Первомайській, Сланецькій, Вознесенській, Кривоозерській, Вітовській та ін.) Вони були присвячені питанням організації та здійснення державних закупівель; стратегії соціально-економічного розвитку території із застосуванням SWOT-аналізу; управлінню персоналом на державній службі, впровадженню Е-врядування на публічній службі тощо. Проведені тематичні постійно-діючі семінари «Розмовна англійська мова для публічних службовців» та «Ділова українська мова в державному управлінні».

Серед нових тем системи підвищення кваліфікації 2018 року можна назвати наступні: «Діяльність старости в об'єднаній територіальній громаді: повноваження, діяльність, механізми відповідальності», «Лідерство заради доброго

врядування», «Пріоритети розвитку територіальних громад в контексті децентралізації влади: досвід Миколаївської області», «Впровадження Е-врядування на публічній службі».

Важливою формою є професійні програми підвищення кваліфікації для окремих груп слухачів. Так, у березні 2018 року відбулася професійна програма підвищення кваліфікації (перша сесія) для керівників і спеціалістів державних установ та архівів місцевого самоврядування Миколаївської області [3]. Слухачі курсів прослухали лекції з ділового українського мовлення, історії України, історії Миколаївщини, імплементації Закону України «Про державну службу», децентралізації влади, історії архівних установ в світі, Україні та на Миколаївщині, антикорупційного законодавства. Відбулися практичні заняття з ведення списків юридичних та фізичних осіб у зоні комплектування держархіву, вимог до підготовки справ архівними установами для передавання на державне зберігання. Друга сесія проведена у жовтні 2018 року, серед запрошених викладачів – відомий архівіст Г. Папакін.

Відзначимо, що Миколаївський центр в межах своєї компетенції проводить наукову та методичну діяльність: організовує науково-методичні та науково-практичні конференції; проводить дослідно-експериментальні роботи на замовлення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств; організовує підготовку і опублікування наукових і науково-методичних праць. Характерними рисами діяльності Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації у 2018 році є: збільшення осіб, що проходять підвищення кваліфікації за такими видами навчання, як професійні програми, тематичні постійно діючі семінари. Майже в два рази збільшилась кількість посадових осіб місцевого самоврядування, що брали участь у тематичних короткострокових семінарах, зокрема тренінгах; у підвищенні кваліфікації взяли участь і депутати місцевих рад. Спостерігалось збільшення кількості науковців і зменшення кількості практиків, залучених до проведення занять з підвищення кваліфікації.

Отже, одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України є розвиток системи підвищення кваліфікації державних службовців, що сприяє удосконаленню їх професійних знань, умінь та навичок.

Висновки і пропозиції. Таким чином, узагальнюючи результати дослідження синтезу освітньої діяльності в системі підвищення кваліфікації державних службовців, можемо констатувати, що обласні центри змінюють вектори діяльності відповідно до сучасних потреб галузі, удосконалюють зміст і форми навчання, формують професійні компетенції державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Перспективи подальших досліджень проблеми вбачаємо у вивченні механізмів формування компетенцій державних службовців в системі підвищення кваліфікації в контексті реформування державної служби в Україні, впровадженні інноваційних форм, які б відповідали європейським нормам інтеграції.

Список літератури:

1. Зелінський С. Підвищення кваліфікації: необхідність для органу влади чи потреба державного службовця? *Держслужбовець*. 2018. № 5. С. 5–25.
2. Механізми забезпечення ефективності підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : навч. посіб. / уклад. : О.Д. Брайченко, М.С. Орлів, Б.О. Костенко та ін. ; за заг. ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2012. 48 с.
3. Миколаївський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. URL: <http://mcpk.mk.ua/info/>
4. Оболенський О.Ю. Державна служба : підручник. К. : КНЕУ, 2006. 472 с.
5. Про затвердження Положення про Всеукраїнський центр підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : наказ НАДС від 16 лютого 2017 року № 36 / Національне агентство з питань державної служби. URL: <http://nads.gov.ua/page/nakaz-nads-vid-16-lyutogo-2017-roku-no-36>
6. Про затвердження Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 року № 564 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/564-2010-%D0%BF>
7. Про схвалення Стратегії підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської інтеграції до 2021 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації: проект розпорядження КМУ від 22 січня 2016 року : проект Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2105.html

References:

1. Zelinskyi S. (2018). Pidvyshchennia kvalifikatsii: neobkhdnist dlia orhanu vlady chy potreba derzhavnoho sluzhbovtsia? [Improvement of qualifications: the need for a government body or the need for a civil servant?]. *Derzhsluzhbovets*, no. 5, pp. 5–25.
2. Braichenko O.D., Orlov M.S., Kostenko B.O. (2012). Mekhanizmy zabezpechennia efektyvnosti pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtsiv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia [Methodology of preparing an individual program for raising the level of professional competence of a civil servant]. Kyiv : NADU. (in Ukrainian)
3. Mykolaivskiy oblasnyi tsentr perezidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii pratsivnykiv orhaniv derzhavnoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia, derzhavnykh pidpriemstv, ustanov i orhanizatsii [Mykolaiv Regional Center for Retraining and Upgrading of Employees of State and Local Government, State Enterprises, Institutions and Organizations]. URL: <http://mcpk.mk.ua/info/> (accessed 8 January 2019).
4. Obolenskyi O.Yu. (2006). Derzhavna sluzhba [Public Service]. Kyiv : KNEU. (in Ukrainian)
5. Natsionalne ahentstvo z pytan derzhavnoi sluzhby (2017). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Vseukrainskyi tsentr pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtsiv i posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia : Nakaz NADS vid 16 liutoho 2017 roku no. 36 [On approval of the Regulation on the All-Ukrainian center for the training of civil servants and local self-government officials: The Order of the National Agency for Civil Service from February 16, 2017 no. 36. URL: <http://nads.gov.ua/page/nakaz-nads-vid-16-lyutogo-2017-roku-no-36> (accessed 12 January 2019).
6. Kabinet Ministriv Ukrainy (2010). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu pidhotovky, spetsializatsii ta pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtsiv i posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 lypnia 2010 roku no. 564 [On approval of the regulation on the system of training, specialization and professional development of civil servants and local self-government officials: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from July 7, 2010 no. 564]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/564-2010-%D0%BF> (accessed 20 January 2019).
7. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016). Pro skhvalennia Stratehii pidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtsiv i posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia u sferi yevropeiskoi intehtratsii do 2021 roku ta zatverdzhennia Planu zakhodiv shchodo yi realizatsii: proekt rozporiadzhennia KMU vid 22 sichnia 2016 roku [On approving the strategy for the preparation and qualification of civil servants and officials of local self-government in the field of European Integration until 2021 and approving the action Plan for its implementation: Draft Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine from January 22, 2016]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2105.html (accessed 21 January 2019).